

Elektroniskt röstningsförfarande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om elektroniskt röstningsförfarande.

Motionerna

Yrkanden som gäller elektroniskt röstningsförfarande framställs i två motioner.

Helén Pettersson i Umeå och Björn Wiechel (båda S) begär i motion 2014/15:1189 ett tillkännagivande om att se över förutsättningarna att begränsa eventuella försök med e-val till kontrollerade miljöer. Motionärerna uppmärksammar problem i förhållande till valhemligheten och säkerhet. Att testa e-val i en kontrollerad miljö i vallokalerna hade enligt motionärerna varit det naturliga.

Margareta Cederfelt och Jan R. Andersson (båda M) begär i motion 2014/15:1475 ett tillkännagivande om möjligheten att rösta elektroniskt i de allmänna valen. Motionärerna framhåller att fördelarna med elektronisk röstning är att förfarandet blir enklare för både väljare och valfunktionärer. De anför att det initialt endast bör vara möjligt att rösta elektroniskt i vallokalen och att en utveckling till att rösta elektroniskt även på annan plats än i vallokalen förutsätter bl.a. att valhemligheten och lika rösträtt garanteras.

Tidigare behandling i utskottet

I betänkande 2010/11:KU28 tillstyrkte utskottet delvis motionsyrkanden som gällde att utreda elektronisk röstning i val- och röstningslokaler. Det vore enligt utskottets mening värdefullt att i ett lämpligt sammanhang utreda möjligheterna att införa ett elektroniskt röstningsförfarande i vallokaler och röstningslokaler. Vid en eventuell elektronisk röstning borde enligt utskottet generellt samma principer gälla som för traditionell röstning med pappersvalsedlar. Däri ligger bl.a. att avkall inte får göras på den grundläggande principen om valhemlighet. Även i övrigt måste kraven på säkerhet och kontrollrutiner ställas högt så att valens giltighet inte kan sättas i fråga utan förtroendet för valsystemet och demokratin bibehålls eller än hellre stärks. Nämnas kan vidare att utskottet pekade på de erfarenheter som gjorts vid försöken med elektronisk röstning i Norge 2003 när det gäller ansvarsförhållanden samt anförde att det torde vara av värde att beakta också andra internationella erfarenheter av elektronisk röstning. Riksdagen tillkännagav för regeringen som sin mening vad utskottet hade anfört.

Utredningsbetänkandet E-röstning och andra valfrågor

I sitt slutbetänkande E-röstning och andra valfrågor (SOU 2013:24) gjorde 2011 års vallagskommitté bedömningen att det finns ett värde i sig att göra det enklare och mindre kostnadskrävande för väljarna att utöva sina demokratiska rättigheter. Ett sätt att uppnå det målet är att – under förutsättning att de höga säkerhetskrav som måste ställas på valförfarandet kan uppfyllas – tillåta e-röstning via internet från andra platser än vallokaler och röstningslokaler. En sådan ordning kan också ge väljare med funktionsnedsättningar möjlighet att delta i val på jämlika villkor och underlätta för de som förtidsröstar utanför den egna kommunen och utlandsboende att delta i val. Vidare blir sammanräkningen av rösterna säkrare och valresultatet kan redovisas snabbare. På sikt bör också kostnaderna för val kunna reduceras.

Det finns dock, enligt kommittén, flera skäl för att genomföra omfattande försök innan man generellt öppnar möjlighet för e-röstning i okontrollerade miljöer, dvs. från andra platser än ett röstmottagningsställe. Ett mycket viktigt skäl är att väljarnas förtroende för förfarandet måste kunna säkerställas. Lika viktigt är att få till stånd en teknisk lösning som uppfyller högt ställda krav på säkerhet. Ett annat skäl är att de problemställningar som rör otillbörlig påverkan av väljare och köp och försäljning av röster kan behöva belysas ytterligare.

Försök fyller flera viktiga funktioner, anförde kommittén vidare. Försök bör visa om tillräcklig säkerhet kan uppnås med de lösningar som är möjliga. Försök stimulerar till offentlig debatt och kan därmed bidra till att skapa förtroende för systemet. Den tekniska lösningen bör utformas så att den kan tillämpas både i val- och röstningslokaler och via internet från andra platser.

Kommittén föreslog att det så snart som möjligt, bl.a. för att de norska försöken med e-röstning i samband med stortingsvalet i september 2013 skulle kunna följas, skulle tillsättas en utredning med uppdrag att närmare överväga förutsättningarna för att införa ett e-röstningssystem och, om man bedömer att krav på säkerhet m.m. kan uppfyllas, redovisa de juridiska, tekniska och administrativa förutsättningar som enligt utredningens bedömning ska gälla för en försöksverksamhet.

Kommittén förordade i första hand försök med e-röstning via internet i okontrollerade miljöer, men den tekniska lösningen borde utformas så att den kan tillämpas även i vallokaler och röstningslokaler.

Inriktningen för utredningens arbete borde vara att försök med e-röstning ska genomföras vid de allmänna valen 2018. Försöket bör avse samtliga tre val och genomföras i ett representativt urval av kommuner.

I Sverige har sedan länge en bred politisk enighet eftersträvat i frågor som är av central betydelse för demokratin och parlamentarismens funktionssätt. Samtliga riksdagspartier bör därför ges representation i utredningen.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet uttalat tidigare måste kraven på säkerhet och kontrollrutiner vid en eventuell elektronisk röstning ställas högt så att valens giltighet inte kan ifrågasättas utan förtroendet för valsystemet och demokratin bibehålls eller än hellre stärks. Detsamma bör gälla eventuella försök med e-röstning. Samtidigt vill utskottet understryka att digitaliseringsprocessen i dag är en väsentlig del av den rådande samhällsutvecklingen och att digitaliseringen förmodligen kommer att öka de kommande åren. En sådan utveckling är i så fall på sikt sannolik även för röstningsförfarandet, men det förutsätter ytterligare utredning och analys kring bl.a. tillvägagångssätt, kostnader, skydd för den personliga integriteten samt olika försöksalternativ. Utskottet ser ingen anledning att i nuläget ställa sig bakom något tillkännagivande om försök med e-röstning. Utskottet föreslår att motionerna avslås.